

de werkplaats

MaakdeBuurt

Samenvatting Tussenrapportage Werkplaats Maak de Buurt februari 2016

Inleiding

De samenleving verandert. Sneller dan menigeneen denkt. ‘De piramide maakt plaats voor een pannenkoek’, zoals iemand zei. Gelijkwaardig partnerschap, eigenaarschap en zeggenschap, co creatie zijn termen die verschillende geïnterviewden bezigden. Iedereen is doordrongen van de veranderingen en dat iedereen daar mede vorm aangeeft. Maar het gaat allerminst vanzelf en allerminst snel. Het is een transitie, waarvan sommigen vinden dat we in het begin zitten en anderen dat het al aardig opschiet. We zijn allemaal op zoek naar hefbomen waarmee de versnelling in gang gezet kan worden. De grote vraag is hoe die hefbomen er uit zien.

In de afgelopen maanden zijn tientallen gesprekken gevoerd met vertegenwoordigers van de 21 deelnemende initiatieven, met de wethouders en ambtelijke medewerkers van de deelnemende gemeenten op basis van vragenlijsten die als bijlage bij de rapportage zijn opgenomen.

Vanuit de initiatiefnemers worden de volgende **knelpunten en kansen** gemeld:

- a. Ambtelijke organisatie (schotjescultuur, gebrek aan informatie, de januskop van de overheid, omloopsnelheid van ambtenaren en bestuurders, geen “boter bij de vis”, het topdown denken) .
- b. Het recht op informatie voor maatschappelijke initiatieven
- c. Maatschappelijk eigenaarschap wordt wel gevoeld door de initiatiefnemers maar niet of onvoldoende erkend door andere partijen; er is vaak geen sprake van gelijkwaardig partnerschap
- d. De wens naar meer zeggenschap en zelfbeheer komt naar voren rond:
  - a. Zeggenschap over gebruik en beheer van gemeenschapsvoorzieningen
  - b. Zeggenschap over inrichting en beheer van groenvoorzieningen
  - c. Zeggenschap over het zelf maken van plannen voor een straat of buurt
  - d. Zeggenschap over (informele) zorg en welzijnsactiviteiten
  - e. Meer zeggenschap over de besteding van publieke middelen in de eigen buurt
- e. Behoefte aan een vaste eigen ruimte voor initiatieven als deze succesvol zijn
- f. Meer ruimte voor maatschappelijke initiatieven die publieke taken uitvoeren beschikbaar stellen uit de lopende begroting voor die taken.
- g. Betere afspraken over ondersteuning van initiatieven
- h. Betere afspraken over de positie van vrijwilligers (opheffen van sollicitatieplicht en vergoedingen toestaan voor werkzaamheden boven op de uitkering)

- i. De maatschappelijke meerwaarde van maatschappelijke initiatieven zou beter moeten worden vastgelegd, zowel in geld als in waardering.

In de gesprekken met bestuurders en ambtelijke medewerkers zijn deze punten besproken, waarbij we tot de volgende voorlopige conclusies komen:

Ad a. Ambtelijke organisatie.

In de meeste gemeente zijn contactambtenaren of buurtcoördinatoren aangesteld die een aantal van de gesignaleerde problemen verhelpen. Wel moeten zij kunnen beschikken over voldoende mandaat om problemen op te lossen. Door middel van trainingen en functioneringsgesprekken worden de vaardigheden en competenties die nodig zijn voor buurtgericht werken en het stimuleren van maatschappelijke initiatieven ontwikkeld. De omloopsnelheid van ambtenaren en bestuurders zal wel blijven. Aan te pakken door het bijhouden van een logboek waarin afspraken die zijn gemaakt, worden vastgelegd en te komen met een 'clicksysteem' waarmee tussentijds gemaakte afspraken worden vastgelegd. NB over het mandaat: dit raakt aan de structuur van ambtelijke en politieke verantwoordelijkheid. Bij mandaat hoort ook verantwoording afleggen en dat niet de wethouder daar primair voor verantwoordelijk is wanneer er iets fout gaat.

Ad b. Recht op informatie.

Het is wenselijk het recht op open data en een actieve informatieverstrekking van de kant van de overheid vast te leggen. Tevens moet de lokale overheid meer data over budgetbestedingen ontsluiten op het nivo van de buurt of per postcode. NB Buurtbegrotingen gelden als een goede hefboom, maar veel gemeenten worstelen wel met hoe de geldstromen inzichtelijk gemaakt kunnen worden. (Zie ook verhaal in De Correspondent van Rutger Bregman over burgerbegroten en rapport van Joop Hofman *Op weg naar een burgerbegroting* in opdracht van BZK.)

Ad c. Maatschappelijk eigenaarschap.

Het is wenselijk het eigenaarschap van initiatiefnemers over de publieke taken waar zij zich voor inzetten te waarderen door hen als gelijkwaardige partners tegemoet te treden. Die waardering wel vastleggen in afspraken, maar niet door het stellen van allerlei voorwaarden of regels. Als vertrekpunt nemen: welke zaken willen wij eigenlijk minimaal geregeld hebben zodat maximale vrijheid ontstaat voor maatschappelijke initiatieven, Het vastleggen van dit maatschappelijk eigenaarschap ontslaat bestuurders niet van de verplichting wel te waken over de kwaliteit en continuïteit van de publieke dienstverlening en voorzieningen. NB Het is evenwel ook mogelijk om andere vormen van verantwoording afleggen te ontwikkelen (accountability)

Ad d. de wens naar meer zeggenschap en zelfbeheer.

Deze wens komt naar voren op verschillende onderdelen van het publieke domein, waarvoor per domein vaste afspraken tussen overheid en maatschappelijk initiatief nodig zijn. Waar nodig moet de overheid ook welzijns- en zorginstellingen en woningcorporaties zien te binden aan deze afspraken. In de tussenrapportage zijn voorstellen opgenomen voor het vastleggen van dit soort afspraken op de volgende terreinen:

II.4.1 Beheer en gebruik van buurtvoorzieningen zoals buurthuizen en bibliotheken.

II.4.2. Zeggenschap over inrichting en beheer van groenvoorzieningen.

II.4.3 Zeggenschap over het zelf maken van een buurt of straatplan met beschikbaar stellen van publieke middelen

II.4.4. Zeggenschap over zorgvoorzieningen , schuldhulpverlening en buurtzorg.

II.4.5 Meer zeggenschap over de besteding van publieke middelen in de eigen buurt (zie ook buurt- en burgerbegroting hierboven.

II 1% van reguliere begroting vrijmaken voor initiatieven, oplopend naar 10%

II Plek in de aanbestedingsprocedures met name op zorggebied

Verwachtingen over de bijdragen van lokale overheden en de Rijksoverheid.

In alle gesprekken zijn de wensen en verwachtingen naar voren gekomen over de vraag of en zo ja, welke afspraken moeten worden vastgelegd in de relatie tussen initiatiefnemers en de overheid en de vraag in welke vorm dit het beste zou kunnen.

Het antwoord op deze vragen is nog niet uitgekristalliseerd. Wel zijn er enkele algemene uitgangspunten en voorwaarden geformuleerd:

- a. Als vertrekpunt nemen: welke zaken willen wij eigenlijk minimaal geregeld hebben zodat maximale vrijheid ontstaat voor maatschappelijke initiatieven
- b. al te vrijblijvende uitspraken over meer burgerparticipatie en burgerinitiatieven omzetten in afspraken waar maatschappelijke initiatieven zich op kunnen beroepen.
- c. Die afspraken moeten meer zijn dan een gentlemen's agreement; initiatiefnemers moeten er ook rechten en positie kunnen ontleen aan die afspraken.
- d. maar die rechten moeten niet worden vastgelegd in een strak juridisch keurslijf met regels en voorschriften waar initiatieven zich aan moeten houden.
- e. Als we afspraken vastleggen moeten we wel maatwerk kunnen blijven leveren; je moet verschillende afspraken kunnen maken per buurt en zelfs per initiatief.

Op de vraag welke bijdrage wordt verwacht van de Rijksoverheid zijn de volgende suggesties gedaan:

- a. Decentralisatiebudgetten ontschotten
- b. Verruiming van het gemeentelijke belastinggebied met als koppeling: meer ruimte voor maatschappelijke initiatieven
- c. Regelingen voor vrijwilligers met uitkeringen versoepelen (geen sollicitatieplicht, hogere vergoedingen)
- d. Een Kaderwet voor maatschappelijke initiatieven die een hefboomfunctie vervult
- e. Een tijdelijke Buurtwet van bijvoorbeeld vijf jaar om te zien hoe het gebruik van buurtrechten in de praktijk uitwerkt
- f. Nagaan of buurtrechten kunnen worden gekoppeld aan bestaande wetten (vgl. WMO met right to challenge)
- g. De Experimentenwet ruimhartiger van toepassing verklaren voor specifieke gebieden
- h. Subsidiariteitsprincipe uitwerken wellicht in de gemeentewet en EU protocollen
- i. Een rijksbijdrageregeling ontwerpen en/of een maatschappelijke bank voor maatschappelijke initiatieven die die hefboomfunctie stimuleert